עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"א מהלכות י"ט הלכה טו סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סי' תקג סעיף א:
לא ב מיי' פ"ו מהלכות י"ט הלכה א:
לב ג מיי' פ"א שם הלכה יב סמג שם טוש"ע או"ח סי' תצח סעיף ו:

גמרא

לא זה הוא חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובבל ימצא אלא מפרישתה ומניחתה עד הערב ואם החמיצה החמיצה: **גמ'** (א) לימא בטובת הנאה קמיפלגי דר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון ור' יהושע סבר טובת הנאה אינה ממון לא דכולי עלמא סברי טובת הנאה אינה ממון והכא בהואיל קמיפלגי א] דר' אליעזר סבר אמרינן הואיל ואי בעי איתשיל עלה ממוניה הוא ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל (ב) איתמר האופה מיום טוב לחול רב חסדא אמר לוקה רבה אמר [א] אינו לוקה רב חסדא אמר לוקה לא אמרינן הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה רבה אמר אינו לוקה אמרינן הואיל אמר ליה רבה לרב חסדא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל היאך אופין מיום טוב לשבת א"ל משום עירובי תבשילין ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא אמר ליה [ב] מדאורייתא צורכי שבת נעשין בי"ט ורבנן הוא דגזרו ביה גזירה שמא יאמרו אופין מי"ט אף לחול וכיון דאצרכוה רבנן עירובי תבשילין אית ליה היכירא איתיביה (ג) [ג] בהמה המסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית צלי מבעוד יום יכול לאכול אע"ג דלא בעי למיכל בשלמא לדידי דאמרי הואיל ואי בעי למיכל מצי אכיל משום הכי ישחוט אלא לדידך דאמרת לא אמרינן הואיל אמאי ישחוט אמר ליה משום הפסד ממונו ומשום הפסד ממונו שרינן איסורא דאורייתא אמר ליה אין משום הפסד ממונו גמר בלבו לאכול כזית ואי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה איתיביה לחם הפנים נאכל

רש"י

לא זהו חמץ שמוזהרין עליו. כדמפרש בגמ' [מח.] דלאו דידיה הוא לאחר שקרא עליה שם וקרא כתיב שלך אי אתה רואה [ה:] וזה אינו שלך ולא של חבירך דאכתי לא מטא ליד כהן: **גמ' טובת הנאה.** דבר מועט דתניא (בכורות דף כז.) רשאי ישראל לומר לחבירו הילך סלע ותן כל תרומותיך לבן בתי כהן והיינו טובת הנאה שיש לו לישראל בחלה זו שרשאי לתתה לכל כהן שירצה וליטול דבר מועט מאוהבו של כהן בשביל שיתנה לו. ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון והויא הך חלה כדידיה ועבר עלה אי מחמילה גביה הלכך אפי לה ברישא ור' יהושע סבר טובת הנאה אינה ממון ולאו דידיה הוא ואינו מוזהר עליה ומשום פקדון נמי ליכא דאכתי לא מטא לידא דכהן: **לא דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון ובהואיל קא מיפלגי ר' אליעזר סבר.** עבר עליה משום הואיל ואי בעי מיתשיל עלה והדרה לטיבלא ודידיה היא דעל כל נדר והקדש ותרומה הקדוש באמירת פה יכול לישאל לחכם ולעקור דבורו הלכך ממוניה הוא ועבר עליה. ומלאכת אפייתה נמי בי"ט כי לא קרא עליה שם ואע"ג דאיכא חדא דלא חזיא משתריא דכל (א) חדא וחדא איכא למימר הא לאו חלה היא ואי נמי קרא עליה שם מצי למיפא לה הואיל ואי בעי מיתשיל עלה מיהו כיון דאית לר"א הסל מצרפן לחלה [מח:] הכי שפיר טפי שתאפה תחלה משום רווחא דמילתא וכל כמה דאפשר למיעבד שפיר בלא שום הואיל ניחא למיעבד: **לא אמרינן הואיל.** הלכך על חימוצה אינו עובר אבל על אפייתה עובר דאיכא חדא דלא חזיא ליה: **האופה מי"ט לחול.** לאחר שאכל וגמר סעודתו דפשיטא לן דלא חזיא ליה מידי האידנא עד אורתא שהוא חול: **לוקה.** משום לא תעשה כל מלאכה: **הואיל ואי מיקלעי ליה אורחין.** שיהו צריכין לפת זה היום: **היאך אופין מי"ט לשבת.** אי לאו דאמרי' הואיל אי מיקלעי ליה אורחין חזי ליה כוליה ליום טוב: **מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביו"ט.** דכתיב (שמות יב) אך אשר יאכל לכל נפש ושבת ויו"ט חדא קדושה היא דתרוייהו שבת איקרו וכי היכי דמותר לבשל לבו ביום מותר לבשל למחר: **ורבנן הוא דגזור.** כי לא אותיב עירוב תבשילין כדי שלא יאמרו אופין אף לחול: **בהמה מסוכנת.** ורוצה לשוחטה ביום טוב שלא תמות ויפסידנה: ד) **כזית צלי.** זהו קל בבישולים: **כדי שיכול לאכול.** שיהא שהות ביום כדי להפשיט ולחתוך כזית ולצלות ולאכול ואי איכא שהות כי האי שרי ואע"ג דלא אכיל מינה: **אמאי שחיט.** הא לא צריך למיכל שכבר אכל: **משום הפסד ממונו.** (ב) ויודע הוא שאינו מותר בלא אכילה גמר בלבו לאנס את עצמו ולעבור על דעתו ולאכול כזית והוה ליה כצריך לזית בי"ט ומשום ההוא זית בעיא למישחטיה לכולה דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה אבל הכא דליכא למימר גמר בלבו לאנס עצמו משום הואיל לא שרינן איסורא דאורייתא כיון דלא צריך למידי: **לחם הפנים.** כל שבת ושבת: נאכל

תוספות

הואיל ואי בעי מיתשיל עליה. הקשה בקונטרס א"כ יקרא לה שם ואח"כ תאפה מטעם הואיל ואי בעי מיתשיל עלה (ג) ואור"י כיון שיכול לעשות בלא הואיל אין לנו לעשות ע"י הואיל וא"ת א"כ אמאי שרי ר' אליעזר לאפות משום הואיל דכל חדא וחדא חזיא ליה כדלקמן בלא הואיל יכול לעשות ע"י הטלה לצונן ואור"י דהכי עדיף טפי מהטלה לצונן דאיכא למיחש שלא תזהר יפה ויבא לידי חימוץ ועוד י"ל [א] הואיל ואי בעי מיתשיל עלה לא שכיח [ב] לא אמר להתיר כדמוכח לקמן גבי לחם הפנים ושתי הלחם דאין אפייתן דוחה יו"ט אע"ג דאיכא למימר הואיל ואי בעי פריק ליה שאין התנור מקדש שאם היה מקדש א"כ יפסלו בלינה כיון דאופין אותן קודם יו"ט וכן מוכח במנחות (דף עב:) דמ"ד אין אפייתן דוחה י"ט קסבר דאין התנור מקדשן [ג] ורשב"א פירש כי נ"ל שדעת רש"י כיון שהסל מצרפן וסופו ליטול אחת על כולן נמצא שטורח בדבר שאין ראוי לאכילה אלא מטעם הואיל שרי דאי בעי לא מפריש חדא לחלה אלא בלע פורתא מכל חדא וחדא וכל חדא וחדא חזיא ליה וכיון דכי נמי לא תקרא לה שם עד שתאפה לא שרי אלא על ידי הואיל ואם יקרא לה שם קודם שתאפה הוו תרי הואיל ותרי הואיל לא אמרינן [ד] וקשה לרשב"א לפירושו כיון דאם יבלע מכל חדא וחדא יהא מותר בלא הואיל היאך שרו רבנן למיעבד ע"י הואיל כיון דאפשר בלא הואיל ותירץ שלא הטריחו חכמים לבלוע מכל אחת ואחת ור"י מקשה דהא כי נמי בלע מכל חדא וחדא אסור לאפות כדמוכח בפ"ב דביצה (דף כא.) דאמר עיסה של נכרי ושל ישראל אסור לאפות בי"ט כיון דאפשר למיפלגה בלישה [ה] ונראה לרשב"א לחלק דדוקא בעיסת נכרי אסרו מדרבנן אבל גבי חלה לא אסרו משום תיקון חלה ואין נראה לריב"א מה שמשמע מתוך פ"ה דאע"פ שהיה בהן כדי חיוב חלה מתחלה בעינן צירוף סל להפריש אחת על כולן וכן משמע בפסק שלו לקמן דלא בעינן צירוף סל לר' אליעזר אלא כשלא היה בתחלה שיעור חלה דהכי מייתי לה לקמן [ה] בשמעתין גבי הני נשי דאפיין קפיזי לפסחא והכי תניא בהדיא במס' חלה (פ"ב משנה ד) דתנן העושה עיסתו קבין קבין (ד) פטור מן החלה עד שישוכו ר' אליעזר אומר אף הרודה ונותן לסל וכו' משמע בהדיא דמיירי היכא דלא היה שיעור חלה אבל היכא דיש שיעור חלה לא בעינן צירוף סל להפריש מזה על זה אלא הקפה בעלמא כדי לתרום מן המוקף כמו בתרומה ומעשר דלא בעינן צירוף סל להפריש מזה על זה אלא הקפה מיהו נראה לר"י דעם נתינה לסל בעינן נמי נגיעה בהדי הדדי משום נטילת חלה מן המוקף וכדאמר ר' אליעזר גופיה בפ' כשם (סוטה ל.) שתי עיסות אחת טהורה ואחת טמאה נותן פחות מכביצה באמצע כדי ליטול מן המוקף מדלא שרי על ידי צירוף סל משמע דבעי נמי נגיעה:

הואיל אי בעי מיתשיל עלה. תימה לרשב"א אמאי אמר בפרק כל שעה (לעיל דף לח.) דמלת מעשר שני אין יוצא בה בפסח לר"מ דסבר מעשר שני ממון גבוה הוא ולא חשיב מצתכם הא הואיל אי בעי מיתשיל עלה מחשבינן [ליה] כשלו ועוד דאמר לעיל (דף ה:) אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה והא של גבוה נמי חשיב כשלו הואיל אי בעי מיתשיל עליה ותי' ר"י דשאני הנהו דכתיב בהו ו) לה' ב] אע"ג דאי בעי מיתשיל עלה חשבם הכתוב של גבוה ועוד תי' ר"י היכא דאתא הקדש ליד הגזבר לא אמרי' הואיל אי בעי מיתשיל עלה והואיל אי בעי פריק נמי לא אמרינן דאם כן היה קונה אותו דאטו נחשוב חמץ של נכרי כשלו הואיל אי בעי קני ליה ועוד תירץ כיון שנתחמץ שוב אדם לא יפדנו וכ"ע בהנהו הואיל דכל שעה (ג"ז שם) הואיל ולא קרא לה שם:

רבה אמר אינו לוקה. וא"ת דאמר בהמצניע (שבת צה.) המכבד (ה) והרודה חלות דבש שגג בשבת חייב חטאת הזיד ביום טוב סופג את הארבעים דברי רבי אליעזר וחכמים אומרים אין כאן אלא שבות ואמאי לוקה לר' אליעזר לימא הואיל ומיקלעי ליה אורחים ואפי' רבנן לא פטרי אלא משום דלא חשיבי דבש בכוורתו מחובר ויש לומר כגון שהדביש הדבש ואינה ראויה לאכול ואפי' אי מיקלעי ליה אורחים לא חזי להו אי נמי ברודה סמוך לשקיעת החמה שאפילו יבואו אורחים אין שהות ביום לאוכלו ובהאי שינויא א"ש מה שהקשה ריב"א דשמעינן ליה לרבה דאית ליה הכנה בריש מסכת ביצה (דף ג:) ובריש בכל מערבין (עירובין לח:) דאמר אין יום טוב מכין לשבת אי אמרת הואיל היכא משכחת לה דאין יום טוב מכין לשבת [ו] והשתא משכחת לה סמוך לשקיעת החמה [ז] כדפרישית ואם תאמר אי אמרינן הואיל א"כ בטלת כל מלאכת שבת הואיל וראוי לחולה שיש בו סכנה וי"ל כיון דלא שכיח כלל לא אמרינן הואיל:

רבינו חננאל

נימא בטובת הנאה קא מפלגי. פירוש אותה הנאה שיש לו לישראל לתת חלתו לאיזה כהן שירצה, אע"פ שעיקר חלה חייב ליתנה לכהן, אבל יש לו לבחור כהן לתתה לו שיחזיק לו טובה, אותה הנאה ממון היא. ור' אליעזר אומר דממונו הוא וחייב עליה בבל יראה ובל ימצא, ור' יהושע אומר אינו ממון, דאי מקדש בה אשה אינה מקודשת, לפיכך אינו חייב עליה כלל. ודחינן לא כולי עלמא טובת הנאה אינה ממון, והבהואיל פליגי, ר' אליעזר סבר הואיל אי בעי מתשיל עליה ומפריש אחריתי. כלומר הולך אצל חכם ואומר טעיתי וקריתי עליה שם חלה, ומתירה לו החכם ויוצאת לחולין, ונמצאת ממונו, לפיכך עכשיו חייב עליה. ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל השתא מיהא לא איתשיל עלה ומי יימר דמיתשיל עלה. והילכתא כר' אליעזר. והמנהג בבני ישראל להפריש בצק מראשית העיסה לשום חלה ומברך עליו ושורפו. ומפרישין חלה אחרת ונותנה לכהן. וכיון שאסור לשרוף קדשים [ביו"ט] אופין בצק ההוא ונותנו לכהן קטן ואוכלו. ואם אין כהן קטן מניחו אפוי לשורפו במוצאי יום טוב. ומסקנא כר' אליעזר. וכולהו הני בחלת ארץ ישראל. אבל בחלת חוצה לארץ שאין אוכלין חוליהן בטהרה, כהן קטן שלא ראה קרי, ובת כהן קטנה שלא פירסה נדה מותרין לאכול חלה טמאה כשמואל, דאמר אין תרומת חוצה לארץ אסורה אלא במי שטומאה יוצאה מגופו. ואמרינן אמר רבינא הילכך נידה קוצה חלה ואכיל לה כהן קטן, ואי ליכא כהן קטן, שקלא בריש מסא ושדיא לתנורא. והדר מפריש חלה אחרת כדי שלא תשתכח תורת חלה ואכיל לה אפילו גדול טמא, וקיימא לן כרבינא. איתמר האופה מיום טוב לחול, רב חסדא אמר לוקה דהא לא חזי ליה האידנא, רבה אמר אינו לוקה הואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי לא לקי. אמר ליה רבה לרב חסדא בשלמא לדידי דאית לי הואיל לפיכך אופין מיום טוב לשבת, כיון דלא אפשר שרינן ליה. אלא לדידך דלית לך הואיל איך אופין מיום טוב לשבת, אמר ליה משום עירובי תבשילין, אמר ליה משום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא שלוקין עליה, אמר ליה מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב מכין לשבת. ורבנן הוא דגזרו כדי שיאמרו מיום טוב לשבת אסור וקל וחומר מיום טוב לחול, וכיון דמנח עירובי תבשילין אית ליה הכירא. ומותבינן עליה. הא דתנן בהמה מסוכנת לא ישחוט אלא כדי שיאכל ממנה כזית צלי מבעוד יום, ואי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה, וכי קא שחיט לאכילה קא שחיט.

מסורת הש"ס

א) קדושין נח. נדרים פד: ב"ק יא: חולין קלא., ב) ביצה כא. לקמן סב., ג) ביצה כה. [ע"ש אבל נראה דהכא בריית' היא דמייתי], ד) [צ"ל אחר ד"ה כדין], ה) [דף מח:], ו) [קדש עיין קדושין נג.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא דכ"ע וכו' דאכל חדא וחדא כו' דאית ליה לר' אליעזר: (ב) ד"ה משום הפסד ממונו דידיה: (ג) תוס' ד"ה הואיל וכו' ואי בעי מיתשיל עלה ותירץ כיון שיכול כצ"ל ותיבת ואור"י נמחק: (ד) בא"ד במס' חלה כו' עיסתו קבין קבין נגעו זה בזה פטורין מן החלה: (ה) ד"ה רבה וכו' המכבד והמרבש והרודה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בגמ' דר"א סבר אמרינן הואיל ואי בעי מיתשל עלה ממוניה הוא. נ"ב וא"נ דר"א כב"ש ס"ל דטעות הקדש הקדש ואין נשאלין עליו עיין מ"ש בזה הרמ"א בתשובה סי' ס"ב וע"ע בלשון רש"י כאן בד"ה לא דכ"ע וכו' שאין תירוצו דהרמ"ע מספיק לדבריו ועיין בתי"ט במשנתנו בד"ה ר"א וכו' ועי' תוס' חדשים סוף הסדר מועד: ב] בתוס' ד"ה הואיל תימה לרשב"א וכו' ותירץ ר"י דשאני הנהו דכתיב בהו לה'. נ"ב ר"ל דכתיב בהו קודש לה' בסוף פ' בחקתי אבל חלה דאמר הש"ס הכא הואיל ואי בעי מיתשל עלה שאני דל"כ בה קודש לה' רק הש"ס בקדושין דף נ"ג ע"א יעוש"ה ודוק. אחרי שנים רבות שכתבתי זה יצא לאורה ס' מעין החכמה להגאון מוהרמ"ה ורלתימי לו שם דף פ"ו ע"א בד"ה ומתורתו של הרמב"ם וכו' ישוב אחר בזה על התוס' והנלענ"ד כתבתי והוא אמת נכון יותר:

מוסף רש"י

האופה מיום טוב לחול. לאחר סעוד אפה, דהא ודאי לחול הוא (ביצה כא.). הואיל ומיקלעי ליה אורחים. ואע"ג דליתנהו השתא ולא צריך למידי (לקמן סא.). בהמה המסוכנת. שהוא ירא שתמות ואינו צריך לה שכבר סעד סעודתו אלא מחמת הפסדו הוא שוחט (ביצה כה.).

מוסף תוספות

א. דמהאי טעמא דהואיל ואי בעי מתשיל עלה, לא היה שרי לאפות אחר קריאת שם [משום ד] תוס' שאנץ. ב. וכיון דלא שכיח למיעבד. שם. ג. ורש"י פי' אע"ג דאי נמי קרא עליה שם מצי למיפא וכו' מיהו כיון דאית ליה לר"א הסל מצרפן לחלה וכו', ולא יכולתי להבין מה שתולה הטעם בסל מצרף לחלה. שם. ד. אבל אם היה סובר ר"א אין הסל מצרפן אז היה מותר לקרות שם תחילה דליכא אלא חד הואיל ההוא דאי בעי מתשיל עלה ותו לא. שם. ה. וא"כ הכא נמי אפשר למיפלגה בלישה. שם. ו. הא אין יו"ט מכין לשבת. שם. ז. דבכה"ג אין יו"ט מכין לשבת. שם.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

א) מנחות ק: ערכין ח:, ב) [שבת קיד:], ג) [מנחות ק:], ד) ג"ז שם ערכין ח:, ה) [ביצה כ:], ו) [שם כ:], ז) מכות כא:, ח) [לקמן סה.], ט) [דברים כב, י] [שם טו].

לג א מיי' פ"ה מהל' תמידין הלכה יב סמג עשין קצ:
לד ב מיי' פ"ח שם הל' ח סמג עשין רא:

א) נאכל לתשעה לעשרה ולאחד עשר לא פחות
ולא יותר כיצד כדרכו לתשעה נאפה בערב
שבת נאכל בשבת לתשעה חל יום טוב
להיות בע"ש נאכל לשבת לעשרה שני ימים
טובים של ראש השנה נאכל לשבת לאחד
עשר א לפי שאינו דוחה לא את השבת ולא
את הי"ט ואי אמרת צורכי שבת נעשין בי"ט
אמאי לא דחי י"ט א"ל ב) שבות קרובה התירו
שבות רחוקה לא התירו ולרשב"ג דאמר
ג) משום רבי שמעון בן הסגן דוחה את י"ט
ואינו דוחה את יום צום מאי איכא למימר
בהא פליגי מר סבר שבות קרובה התירו
שבות רחוקה לא התירו ומר סבר שבות
רחוקה נמי התירו מתיב רב מרי ד) שתי
הלחם אינן נאכלות לא פחות משנים ולא
יותר על שלשה כיצד נאפות ערב יום טוב
נאכלות ליום טוב לשנים חל י"ט להיות אחר
השבת נאכלות לי"ט לשלשה ב לפי שאינה
דוחה לא את השבת ולא את הי"ט ואי אמרת
צורכי שבת נעשין בי"ט השתא דשבת בי"ט
שרי דיום טוב ביום טוב מיבעיא שאני התם
דאמר קרא לכם ה) לכם ולא לגבוה ולרשב"ג
דאמר משום ר"ש בן הסגן דוחה את יום טוב
מאי איכא למימר סבר לה כאבא שאול
דאמר ו) לכם ולא לנכרים שלח ליה רב
חסדא לרבה ביד רב אחא בר רב הונא מי
אמרינן הואיל והא תנן ז) יש חורש תלם אחד
וחייבין עליה משום שמונה לאוין החורש
בשור וחמור והן מוקדשים וכלאים בכרם
ושביעית

רש"י

נאכל לתשעה. ליום תשיעי לאפייתו: **נאפה בערב שבת.** זו מסדרין
אותן למחר ולשבת הבאה מסלקים אותן הרי הוא נאכל לשבת הבאה
ליום תשיעי לאפייתו: **חל י"ט בערב שבת.** ולא היו יכולין לאפות דבר
שלא לצורך י"ט ואפאוהו מערב י"ט שהוא חמישי בשבת נאכל לשבת
שניה דהיינו בעשרה: **שני ימים של
ר"ה.** חלו בחמישי וששי כגון שבאו
עדים מן המנחה ולמעלה דתנן
(ר"ה דף ל:) נוהגים אותו היום קודש
ולמחר קודש נאפה ברביעי בשבת
ונאכל בשבת שניה לאחד עשר והוא
שבת לאו יום טוב הוא דכשהיו באים
עדים לאחר המנחה היו עושין אלול
מעובר ומונין מיום שני כדאמרינן [שם]
שלא היו מקבלין את העדים לקדש בו
ביום אא"כ באים קודם המנחה
וא"נ הוי יום טוב מאי אכיל ליה
לאורתא דהוי נאכל ליום ולילה
ובקדשים לילה הולכת אחר היום. ושני
ימים טובים של ר"ה דוקא נקט
דבזמן לחם הפנים לא היו שני ימים
טובים של גליות: **שאינו דוחה.**
באפייתו: לחם הפנים צרכי שבת
הוא שמסלקין ואוכלין אותו בשבת
ואי מדאורייתא נעשין בי"ט בגבולין
ומדרבנן הוא דאסור הא במקדש
קיימא לן ח) דלא גזרו על השבות
ואמאי אינו דוחה: לעולם צרכי
שבת בי"ט אין בהן אלא משום
שבות ודקא קשיא לך הכא ליעתרי
דאין שבות במקדש: **שבות קרובה.**
של י"ט עצמו או של אותה שבת
עצמה שצריכה לבו ביום במקדש
התירו: **שבות רחוקה.** לדחות שבות
י"ט זה בשביל שבת שניה לא התירו
במקדש: **ואינו דוחה את יום צום
הכפורים.** באפייתו דאיסורא
דאורייתא הוא דלא הותר בו אוכל
נפש אבל יו"ט הותר בו אוכל נפש
והאי אוכל נפש הוא ואע"ג דאינו
צורך לי"ט הרי צורך לשבת דהוא נמי י"ט הלכך בעלמא איסור
שבות הוא ובמקדש לא גזור ואע"ג דרחוקה היא: **שתי הלחם.**
הבאין בעצרת: **לשלשה.** לפי שאפאום מערב שבת: **ביום טוב
מיבעיא.** אי נמי לא חזו השתא הא חזו לבו ביום ומי גרעי מצרכי
שבת של מחר דלכל האי יומא לא חזי ליה דהא סעד כבר אלא לאו
שמע מינה אין מותר בי"ט מן התורה אלא דבר הראוי לו אותה שעה
וצרכי שבת טעמייהו משום הואיל דאורחים ובהני ליכא למימר הואיל
משום דההיא שעתא לא חזי עד שישחטו כבשים עליהן ויזרוק דמן וכיון
דהוה אפשר למיעבד מאתמול לא דחי ליה לי"ט מידי דלא חזי ליה:
רבן שמעון כו' לא גרסי' ביה **ואינו דוחה יום צום.** דמה ענין יום צום
סמוך לעצרת: **כאבא שאול.** במס' ביצה (דף כ:): **לכם ולא לנכרים.**
אבל לגבוה שרי: **ביד רב אחא.** הטעימו תשובה זו לאומרה לרבה
משמו: **החורש בשור וחמור.** משום לא תחרוש וגו' ט): **והן מוקדשין.**
עובר על השור שהוא קדשי מזבח משום לא תעבוד בבכור שורך י) וכל
הקדשים כבכור ועל החמור שהוא קדשי בדק הבית משום לאו דהזיד
במעילה דאמרן בפ' כל שעה (לעיל לג.) הזיד במעיל' באזהר' וגמר חטא
חטא מתרומה הרי שלשה לאוין חלוקין ולא חשיב אלא לאוין חלוקין:
ושביעית

תוספות

נאכל לאחד עשר יום. כגון שבאו עדים מן המנחה ולמעלה
ביום חמישי דנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש א כי היכי
דלא לזלזלו ביה לשנה הבאה כשיבאו העדים קודם המנחה כדמוכח
בריש ביצה (דף ה:) ובתרא עיקר ומיניה מנינן יוה"כ ויהא יוה"כ ביום
א' ואז נאכל לי"א אבל אם באו עדים
קודם המנחה א"כ למחר ביום ו' חול
גמור הוא ויכולין לאפות לחם אחר
ביום ו' ב ולחם הראשון יפדה דאין
התנור מקדשם כיון דקסבר דאינו
דוחה לא שבת וי"ט כדפרישית לעיל:
ואי אמרת צורכי שבת נעשים
בי"ט. תימה לר"י מאי פריך
והא רב חסדא לא פליג עליה דרבה
אלא שמתיר לבשל בי"ט לשבת כמו
שמותר לבשל לבו ביום דקדושה אחת
היא כדפ"ה אבל בכה"ג דמייתי אפי'
לבו ביום אסורה כדקתני סיפא גבי
שתי הלחם ובהא לא אמר רב חסדא
שיעשו בי"ט יותר מרבה ונראה לר"י
דה"פ לעיל צרכי שבת נעשים בי"ט
לאו משום דקדושה אחת היא אלא
כלומר הואיל שהיא מלות שבת אם
לא יעשנה בי"ט שוב לא יעשנה חשיב
כמו אוכל נפש די"ט ג והשתא פריך
שפיר בשלמא לדידי ד דלא שריא בי"ט
לשמחת י"ט אלא בכה"ג שיהא עיקרו
משום שמחת י"ט ה והכא ליכא שמחת
י"ט וגבי שתי הלחם נמי אין עיקרו
לשמחת י"ט אלא עיקרו משום זבח
אלא לדידך דאמרת צורכי שבת נעשים
בי"ט וכל דבר שהוא מלוה וצריך
לעשות בי"ט שאין לו זמן אחר הכא
אמאי לא דחי י"ט וכן נראה לקמן
גבי שתי הלחם ורש"י פי' גבי שתי
הלחם דלרבה א"ש דלא שייכא הואיל
משום דההיא שעתא לא חזו עד
שישחטו עליהם כבשים ויזרוק דמן
וקשה לר"י לפירושו כיון דהגמרא
אינה יודעת חילוק בין גבוה להדיוט
וכי בשביל שלא יהא עכשיו ראוי אע"פ שיהא ראוי לבו ביום יהא אסור
הלא כשאופה העיסה לאורחים אינה ראויה עד שתאפה ו ושלמי חגיגה
שמותר לשוחטן אע"פ שאסורים עד שיזרוק דמן ושחט בהמתו נמי
בשעת שחיטה אינה ראויה אלא כיון שמותר אחר זמן לבו ביום לאו
חסרון הוא וא"כ תיקשי נמי לרבה ומיהו י"ל לפ"ה דשתי הלחם אין
להם שום חסרון בגופו ז:
ולר"ש ב"ג דאמר דוחה י"ט. בשלמא לדידי דאמינא דסבירא
ליה לת"ק דצורכי שבת אין נעשים בי"ט איכא למימר
דבהא פליגי ולא איירי אלא בדאורייתא וקשה לך מת"ק אי נמי אומר
רשב"א דאיכא למימר דפליגי דמר סבר אמרי' הואיל ויכול לפדותו
ומר סבר לא אמרי' הואיל דלא שכיח כדפרי' לעיל אלא לדידך דאמרת
דטעמא דת"ק משום שבות רחוקה בהא ליפלוג עליה רשב"ג ח:
לכם ולא לגבוה. פי' אף ולא לגבוה ודרשינן נמי ולא לנכרי
כדמוכח בביצה (דף כ:) דמאן דסבר נדרים ונדבות אין
קריבין בי"ט דריש נמי לכם ולא לנכרי גבי אמרו להם בית שמאי
לבית הלל והלא כבר נאמר לכם ולא לגבוה:
ומוקדשין. פ"ה דבמוקדשין איכא תרתי בשור עובר משום לא
תעבוד בבכור שורך וחמור שהוא קדשי בדק הבית
חייב משום מעילה ובחנם דחק דבשור גופיה מיחייב משום מעילה אם הוא עולה או חטאת וקשה לר"י דבפרק בתרא דמכות (דף כב.)
אמר מידי דאיתא בשאלה לא קתני ופריך והרי הקדש ומשני בבכור ופריך והרי נזיר והשתא מחמור הוה ליה לאקשויי לפ"ה כיון דאיירי
בחמור הקדש ט וע"ק לפי' ליחשוב נמי כלאי זרעים ולוקמא כגון שזרע הרבה מינין בכרם דכי האי גוונא פריך במסכת מכות (דף כא.)
לחשוב כמה לאוי י ונראה לר"י דלא חשיב לאו דמעילה דלא חשיב אלא הנך לאוי דלקי עלייהו אחרישה כל שהוא אבל אלאו דמעילה לא
לקי עד שיחרוש בשוה פרוטה וכלאי הכרם מפרש ר"י דחשיב תרי לאוי משום כלאי זרעים ומשום כלאי הכרם וכן משמע כפי' מדלא
קתני כלאי הכרם אלא כלאים בכרם והא דאמר רבי יאשיה אינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד לאו משום דלית ליה
כלאי זרעים אלא אינו חייב משום כלאי הכרם קאמר וכן משמע בירושלמי דקאמר על דעתיה דר' יאשיה כתיב שדך לא תזרע כלאים לאיזה
דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים פי' כיון דבלא חרצן מיחייב משום שדך ומשני שאם התרו בו משום שדך לוקה ומשום כרמך לוקה וכן
משמע בפ' אותו ואת בנו (חולין פב.) דקאמר הזורע כלאים לוקה ופריך כלאים כלאים למה לי ומסיק מילתא אגב אורחיה קמשמע
לן דאיכא תרי גווני כלאים לאפוקי מדרבי יאשיה דאמר עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד וקא משמע לן דכי זרע חטין וחרצן ושעורה נמי חייב
ומדלא נקט חטה ושעורה אלא חטה וחרצן משמע דרבי יאשיה מודה בחטה ושעורה דלוקה משום כלאי זרעים והא דאמרינן בפרק
בתרא דבכורות (דף נד.) דתירוש ויצהר אין תורמין מזה על זה מדכתיב כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן תן חלב לזה וחלב לזה
אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן דגן ודגן מנין אמרת קל וחומר וכו' ולרבי יאשיה מייתי לה הכי מה תירוש ויצהר שאינם כלאים זה עם זה
אפילו

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ומוקדשין. ונראה לר"י. עיין בטורי אבן ר"ה דף ד ד"ה נלקות:

מוסף רש"י

שני ימים טובים של ראש השנה. חלו שני ימים טובים של ר"ה להיות חמישי בשבת וששי בשבת, נאפה לחם הפנים ברביעי בשבת ונסדר בשבת ונאכל בשבת שניה שהוא אחד עשר לאפייתו (ערכין ח:) ואי קשיא י"ב נינהו, דהא אין נאכלות עד מוצאי שבת, דאותו שבת הוי יום הכפורים, הא לא קשיא, דלענין אכילת קדשים לילה הולך אחר היום שעבר, כדאמר באותו ואת בנו (חולין פג.) הילכך מיתקרי י"א (מנחות ק:). **שבות קרובה התירו.** כלומר דחיוב שבות התירו לצורך דבר קרוב ולא לצורך דבר רחוק (שבת קיד:). **ואינו דוחה.** אפייתן, **את יום צום.** חל יום הכפורים בערב שבת אין לחם הפנים נאפה בו (מנחות ק:). **לא פחות משנים.** משני ימים משנאפו (שם). **יש חורש תלם אחד.** יש עובר בלא תחרוש בשור ובחמור ונלקטים עליו איסורים הרבה עם אותו לאו בלבד, ובהא לא עסיק שיהא חורש בכמה שוורים וכמה חמורים והרי נלקטים איסורין הרבה עליו, דלכל הפחות קאמר ואלאו דכלאים קאי ללקוט עליו כל איסורין שהוא יכול (מכות כא:). **והן מוקדשים.** בגמ' מוקי ליה בבכור, ובכור שור ופטר חמור קאמר, וקעבר בהן משום לא תעבוד בבכור שורך, ואליבא דר' יהודה דאמר בפ"ק דבכורות (ט:) פטר חמור אסור בהנאה, דבכלל לא תעבוד הוא, ואע"ג דבקרא כתיב בכור שורך, איהו דריש ליה בכור שורך למעוטי שותפות ולא למעוטי פטר חמור, אי נמי מתני' כמאן דממעט פטר חמור מהכא. שור וחמור דקתני במתני' לאו דוקא, דשור ושה קאמר, והאי דנקט חמור משום ליגזוג דקרא דגבי כלאים כתיב שור וחמור, והוא הדין לכל שני מינין, ומשום הכלאים דמיתסרא מתקדש והוי ליה הזיד מעילה לא לקי, דבכור לאו בר מעילה הוא, דהא ממון כהן הוא ולאו מעילה אלא בקדשי גבוה, דמוקדשי ה' כתיב, ואין מעילה בבכור אלא בנהנה מן האימורים אחר זריקת דמים, דהכתי לגבוה נינהו, והוא הדין לכל קדשים קלים, ובקדשי קדשים יש בהן מעילה לפני זריקת דמים דלגבוה נינהו, אבל משנזרק הדם זכו בהו כהנים שלחן גבוה והוה ליה ממון כהן ואין בו מעילה, וכן מוכח בר"ה (כח.) בשופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא, בשופר של שלמים לא יתקע ואם תקע לא יצא, מאי טעמא, עולה דבת מעילה היא, כיון דמעל בה נפקא לחולין, שלמים דלאו בני מעילה נינהו לא נפקי לחולין, והכי נמי מוכח במס' מעילה ובכמה דוכתי (מכות כא:). **וכלאים בכרם.** דמלקי בהדי לאוי ומתפסה זורע (שם).

מוסף תוספות

א. וקמא לאו יו"ט מן התורה אלא. תוס' שאנץ. ב. כדי לקיים מצות לחם חם. תוס' הרא"ש. ג. דה"ק קרא אך אשר יאכל לכל נפש דבר שהוא צריך לנפשו, ואם לא יעשנו היום שוב לא יוכל לעשותו, הוא לבדו יעשה לכם. שם. ד. דאמרי הואיל. שם. ה. כגון דמקלעי ליה אורחים. שם. ו. נ"א. היאך לשין עיסה כיון דאכתי לא חזי. שם. ז. דכל תיקון שתלוי בגוף הדבר אינו קרוי חסרון אבל תיקון שתי הלחם תלוי בדבר אחר. שם. ח. ומשני אה"נ בהא פליגי דרשב"ג לא חשיב ליה שבות רחוקה לפי שצריך לסדרו על השולחן בשבת זו ואם לא יסדרנו עכשיו לא יהיה נאכל לשבת אחרת וחשיב ליה שבות קרובה. שם. ט. [והיינו] בקדשי בדק הבית דאיתיה בשאלה. מי' הר"ן.

רבינו חננאל

ואקשינן אהא דאמרינן מדאורייתא יום טוב מכין לשבת, אינו והתנן במנחות פי"א לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה ולאחד עשר לא פחות ולא יותר כו'. וקתני סיפא לפי שאינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב. ואי אמרת יום טוב מכין לשבת ליפייה ביו"ט. ושנינן שבת קרובה התירו, שבת רחוקה לא התירו, כלומר יום טוב מכין לשבת שהוא אחריו, אבל בלחם הפנים אינו מותר באכילה אלא לשבת הבאה שהיא שבת רחוקה לא התירה תורה. ולרשב"ג דאמר משום ר' שמעון בן הסגן לחם הפנים דוחה יו"ט ואינו דוחה את יום צום, כלומר אם חל יום הכפורים ערב שבת אינו דוחה אפיית לחם הפנים יום צום כמו שדוחה יום טוב, קסבר אפילו שבות רחוקה התירו. ומותיב רב מרי משתי הלחם, ואי אמרת יום טוב מכין לשבת יום טוב ליום טוב אמאי אינו מכין, דתנן בשתי הלחם לפי שאינן דוחות לא שבת ולא יו"ט. ומשני שאני קדשים דאמר קרא יעשה לכם לכם ולא לגבוה, ור"ש בן הסגן לכם מותר ק"ו לגבוה ופשוטה היא. שלח רב חסדא לרבה ביד רב אחא בר הונא, ומי אמרינן הואיל, והתנן בפ' ואלו הן הלוקין יש חורש תלם אחד וחייב עליו שמונה לאוין, ואלו הן, החורש בשור וחמור יחדיו. והן אלו שור וחמור מוקדשין, חייב בשור אחת ובחמור אחת כל אחד ואחד בפני עצמו. וכלאים בכרם אחת.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

לה א מיי' פט"ז מהל' מעשה קרבנות הלכה טו:
לו ב מיי' פ"א שם הלכה יד:

תורה אור השלם

1. וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר יָבִיאוּ וְהָיָה מִשְׁנֶה עַל אֲשֶׁר יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם: שמות טז ה

2. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: שמות כ ט

3. וְשֶׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מה טו

רבינו חננאל

והוא בשביעית ויו"ט שתים, כהן ונזיר אבות הטומאה שתים הרי ח' לאוין. ואי ס"ד אמרינן הואיל, אחרישה ביום טוב לא ליחייב הואיל וראוי לכסות באותה החפירה דם צפור. ודחינן אותו מקום שחורש בו אבנים מקורזלות הם דלאו בני כסוי נינהו. אמרינן והא ראוי לכותשן כלאחר יד כו'. ואוקמה רב אשי במתונתא, פירוש קרקע שיש בו ליחלוחית ואינו ראוי לכסות בו. ויש מי שאומר טיט יבש. ומותיב **אביי המבשל גיד הנשה בחלב ביו"ט ואכלו לוקה חמש כו'**. ואי אמרינן הואיל, אהבערה לא ניחייב הואיל וחזי ליה לצרכיה לבשל ולאכול. ושני' אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבלה. **איני והתני ר' חייא** אומר לוקה שתים על אכילתו ושלשה על בישולו, ואלו הן לוקה משום מבעיר אש שלא לצורך אכילה, ולוקה משום מבשל גיד ביום טוב שאינו בר אכילה, וכן משום מבשל בשר בחלב, הרי שלשה בבישול. ושתים באכילה משום אוכל גיד הנשה ומשום אוכל בשר בחלב, ואם תוציא הבערה ותכניס גיד הנשה של נבלה ותאמר משום אכילת נבלה ולא משום הבערה, יבואו שלשה על האכילה ושתים על הבישול. **והדר** ומשני אפיק הבערה ועייל עצי מוקצה. ומקשינן וכי מוקצה מדאורייתא הוא שלוקין עליו כו', והא את הוא דאמרת בעי מרב הונא ואמרי לה מרב חסדא, הביא שה מן האפר, פירוש מן המדבר ממקום המרעה, ושחט תמיד ביום טוב מהו, מי יש מוקצה לגבוה או לא, ואמרת לן פשטו לי מהאי קרא ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל, שה ולא בכור, אחת ולא מעשר, מן הצאן ולא מן הפלגס, כלומר הפלגס פסול שאינו לא כבש ולא איל, והוא מפורש במס' פרה.

ושביעית ביום טוב כהן ונזיר אבית הטומאה ואי אמרינן הואיל[ס] אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור א"ר פפא בר שמואל באבנים מקורזלות ראויות לכותשן וכתישה ביום טוב מי שרי ראויות לכותשן כלאחר יד בצונמא צונמא בר זריעה צונמא מלמעלה ועפר תיחוח מלמטה ותיפוק ליה משום עפר תיחוח אלא אמר מר בר רב אשי בטינא וטינא בר זריעה הוא במתונתא איתיביה אביי [א]המבשל גיד הנשה בחלב בי"ט ואוכלו לוקה חמש לוקה משום מבשל גיד ביום טוב ולוקה משום אוכל גיד ולוקה משום מבשל בשר בחלב ולוקה משום אוכל בשר בחלב ולוקה משום הבערה ואי אמרינן הואיל אהבערה לא ליחייב הואיל דחזי ליה לצרכו אמר ליה אפיק הבערה ועייל גיד הנשה של נבילה והתני רבי חייא לוקין שתים על אכילתו ושלש על בישולו ואי איתא שלש על אכילתו מיבעי ליה אלא אפיק הבערה [ס]ועייל עצי מוקצה ומוקצה דאורייתא הוא א"ל אין דכתיב [1]והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו ואזהרתה מהכא [2]מלא תעשה כל מלאכה א"ל והא את הוא דאמרת בעאי מיניה מרב חסדא ואמרי לה בעאי מיניה מרב הונא הביא שה מאפר ושחטו תמיד ביו"ט מהו [ג]ואת אמרת לן (אמר לי) עלה [3]שה ולא הבכור אחת [א]ולא מעשר מן הצאן [ב]ולא הפלגס מן

אפילו ע"י ד"א אין מעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים ע"י דבר אחר[א] וכו' ע"י ד"א דקאמר לא קאי אדגן ודגן דבלאו דבר אחר מיחייב בחטים ושעורים לחוד[ב] וטעמא דר' יאשיה דכלאים בכרם לא מיחייב אלא בשלשה מינין ובכלאי זרעים מיחייב בב' מינין מפר"י דזריעת כלאים משמע בב' מיני זרעים וחרצן לאו מין זריעה הוא אבל אין לפרש משום דמשמע לא תזרע בהדי כרמך כלאים אבל שדך בלא שום זרע קרוי שדה דהא לא שייך לפרש כן גבי בהמתך ולפירוש ר"י קשה אמאי נקט שור וחמור בשור לחודי' ה"מ לאשכוחי כלאים בשור פסולי המוקדשים כדאמר בפ' בתרא דמכות (דף כב.) דאמר רבי יצחק המנהיג בשור פסולי המוקדשים דלוקה משום דעשאו הכתוב ב' גופים דאיתקש לצבי ואיל ולפ"ה ניחא דליכא בפסולי המוקדשי' לאו דמעילה ולפר"י י"ל דמשום דעיקר כלאים בשור ובחמור כתיב נקט שור וחמור: **ושביעית.** למ"ד בפ"ק דמועד קטן (דף ג.) חורש בשביעית אינו לוקה מוקי הך דהכא בחורש ומחפה דמחפה חייב משום זורע: **אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור.** אם היה דם ציפור במקום חרישה ובכה"ג שאם היה מבקש עפר אחר יגנב הדם או יטשטש ע"י מים ולא יקיים מצות כיסוי וגם מיירי שאין יכול לקפלו וליטלו דאם לא כן לא שייך כאן דלידחי עשה לא תעשה כדאמר ר"ל [בשבת] (דף קלג:) כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים שניהם מוטב אם לאו ידחה עשה לא תעשה: **באבנים** מקורזלות. פי' רכות שהן ראויות לזריעה מיהו לא חזי לכיסוי עד שיכתוש וגבי בית הכסא נמי לפי שהן רכות ראויות יותר לקינוח מכשהן קשים ולא כפ"ה דפי' התם בפ' כירה (שבת מג.) מקורזלות חדות דהכא לא א"ש[ג] ורש"י מחקו כאן מן הספרים[י]: **כתישה** בי"ט מי שרי. הקשה ריב"א מאי פריך הא ודאי שרי כמו חרישה דשרי משום הואיל הכא נמי כתישה ועוד תימה היכי פריך הכא דליתי עשה דכיסוי וידחה לאו די"ט הא אין י"ט נדחה מפני עשה דהא תנן בכיצד צולין (לקמן פג.) אין שריפת קדשים דוחה י"ט ובפ' במה מדליקין (שבת כד:) יליף מקראי או משום כדמסיק רב אשי התם די"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה ומפרש רשב"ם הואיל וחזי לכיסוי דם ציפור לא משום דחיה קאמר אלא משום דלאו לא צריך לחרישה אלא לעפרה ופטור[ז] דהחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה פטור משום דהוי מלאכה שאין צריכה לגופה[ד] והשתא פריך שפיר כתישה בי"ט מי שרי דכתישה הוי כטחינה וצריכה לגופה הוא שמתכוון לעשות עפר לכסות ולא משתרי לצורך כיסוי דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה וקשה לר"י הא דחופר גומא פטור היינו דוקא בבית דמקלקל הוא כדמוכח בפ"ק דחגיגה (דף י.) והכא בשדה דלזריעה קיימא שמשביח את השדה בחרישה ואפילו אי הוה התם דם ציפור הוה חייב אי חריש בארעא דיליה ואי הוי מלאכה שאין צריכה לגופה פטור השתא נמי פטור א"כ ביטלת כל מלאכת שבת ור"ת מפרש דבחרישה דכלאים[ה] קאי דליכא אלא לאו גרידא אבל איום טוב לא קאי וכגון שאם היה הולך לבקש עפר אחר היה הדם נבלע בקרקע ומסיק כתישה בי"ט מי שרי טפי כיון דמשום י"ט אסור דמשום דאית ביה עשה ולא תעשה גם משום כלאים לא שייך למיפטר בהואיל דאפילו אם היה שם דם ציפור אסור[ו] ובתחלה נמי הוה מצי לשנויי חרישה בי"ט מי שרי אלא דמשני ליה בע"א משום יגדיל תורה ויאדיר[מ]: **ולוקה משום הבערה.** בפ"א דביצה (דף יב.) אמר הא מני ב"ש היא דלית להו מתוך אבל לבית הלל שרי אע"ג דלריך שיהא לורך היום הא נמי חשיב לורך היום אע"פ שאין ראוי לאוכלו אלא באיסור: **אהבערה** לא ליחייב. מכאן מוכיח ריב"א דרבה דאמר הואיל היינו אפילו לבית שמאי אמר[ז]: **הואיל** וחזי לצורכו. בלא האי פירכא נמי קאמר במכות אפיק הבערה משום דקשיא ליה הא דקאמר רבה חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות לי"ט: **ועייל** עצי מוקצה. תימה לר"י מ"מ ליתני גיד הנשה של נבילה[ח] ולילקי נמי משום נבילה: **שה ולא הבכור.** פירש בקונט' דשה משמע בין זכר ובין נקיבה ותימה דהא בעולה איירי דאין באה נקבה וא"ת אמאי איצטריך קרא שאין תמיד בא מבכור ומעשר תיפוק ליה שאין מתנותיהן שוות וי"ל דהא אמרי[ס] כל הניתני' במתן ד' שנתנו במתנה אחת כיפר וע"ק היאך יעשה תמיד מבכור הא קעבר משום כל שממנו לאשים הרי הוא בבל תקטירו (יבמות דף ק.) [ט]וי"ל כיון דמסיק ליה לשם עולה דינו כדין עולה ומהאי טעמא נמי ניחא לענין מתנה ור"י פירש דהאי קרא מישתעי בפסח דכתיב ביה שה תמים [א] וקאמר שלא יביאנו לא דבכור ולא דמעשר וא"ש השתא דמתנותיהן שוות ולא תיקשי כל שממנו לאשים: **שה ולא בכור.** וא"ת בפרק קמא דחגיגה (דף ח.) דנפקא לן מבמסת ידך דכל דבר שבא חובה אין בא אלא מן החולין וי"ל דהכא אסמכתא בעלמא היא ומן המאתים שערלה בטילה במאתים נמי אסמכתא היא אך קשה דממשקה ישראל מן המותר לישראל דרשה גמורה היא דמהאי קרא יליף בפ"ק דמנחות (דף ה:) דטריפה אסורה לגבוה:
רבי

ושביעית. דעובר משום שדך לא תזרע[ג] וחורש תולדה דזורע כגון חורש לכסות את הזריעה:[ד] **ובכלאים בכרם.** דבהדי דקא חרש מחפה בכלאים והמחפה בכלאים לוקה הרי חמשה. וי"ט הרי ששה. ושבת לא תנא משום דלאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד הוא דאין לוקין עליו: **וכהן ונזיר אבית הטומאה.** שזה בית הקברות והוא כהן ונזיר ויש כאן לאו דכהן לנפש לא יטמא[ה] ולאו דנזיר על נפש מת לא יבוא[ו]: **אחרישה.** משום לאו די"ט לא לילקי: **דם לפור.** הואיל ואי מזדמני ליה לפרים וחיות טובא: **באבנים.** דלא חזו לכיסוי: **ראויות לכותשן.** קושיא היא: **כלאחר יד.** ע"י שינוי דשבות בעלמא הוא וכיון דמדאורייתא שרי פקע ליה מלקות: **טינא.** טיט לח ובלול: **מתונתא.** ארץ לחה ראויה לזריעה ואינה נעשית עפר אם בא לכותשה היא מדבקת ונגבלת: **לוקה משום מבשל גיד בי"ט.** בישול שאינו ראוי ולוקה משום מבשל בשר בחלב אפילו הוא חול וקסבר יש בגידים בנותן טעם[ז] ובשר הם: **משום הבערה.** שלא לצורך דהבערה מלאכה לעצמה ובישול מלאכה לעצמו: **גיד הנשה של נבלה.** דלוקה על אכילתו משום נבילה: **שתים על אכילתו.** אוכל גיד ואוכל בשר בחלב: **שלש על בישולו.** משום הבערה די"ט ומשום בישול די"ט ומשום מבשל בשר בחלב אפילו בחול: **ועייל עצי מוקצה.** דהשתא ליכא למימר הואיל דמדאורייתא אסור להשתמש באש מוקצה בי"ט: **מוקצה דאורייתא.** בתמיה: **והכינו.** במזומן שמזמן כל צרכו[ח] היום ויאמר דבר זה לצורך היום דמשום טורח מלאכת שבת לא צריך דהכתיב[ט] את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו וכיון דלאו מזומן הוא והכתוב קראו הכנה הויא לה מלאכה ועובר עליה משום לא תעשה כל מלאכה[י]: **בעאי.** שאלתי: **מאפר.** אחו ומוקצה הוא שאינו נכנס לייִשוב ימים רבים: **תמיד.** עולה של ציבור: **מהו.** ליקרב: **שה ולא את הבכור.** מתניתא היא ודרשה קרא דיחזקאל (מה) גבי קרבנות ושה אחת מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל: **שה ולא את הבכור.** דשה משמע שיהא ראוי להיות בין זכר בין נקבה דכולן בכלל שה ובכור אינו אלא זכר: **ולא מעשר.** דמעשר בהמה אינו ראוי להקדישו לקרבן אחר והכי משמע אחד שיהא לבד ולא זה שאינו בא אלא מכלל עשרה: **מן הצאן.** ולא כל הצאן מיעוטא הוא להוציא. פלגס יצא מכלל כבש ולכלל איל לא בא והיינו כל חודש שלשה עשר דכבש בן שנה הוא ואיל משנכנס לשנה שניה חודש שלם והכי מפרש לה במס' פרה (פ"א משנה ג):
מן

לכסוי יש לנו לפטור אותו מדין הואיל וחזי לכסויי דם צפור וכו' אע"פ שהוא חורש לכוונת אסור שאינו צריך לעפר שאין לו דם צפור. חי' רבינו דוד. ה. ואינך. תוס' שאנץ. ו. שאחר שיש בחרישה עבירה אחת שאינה נדחית מפני העשה, כל הלאוין חזרו למקומן שלא ניתנו לדחות שהרי אי אפשר שיעשה כסוי זה היום בהיתר. חי' רבינו דוד. ולא שייך למיפטריה בהואיל אלא בכי האי גוונא שאם יארע אותו דבר הוא יכול לתקן בהיתר. תוס' שאנץ.
ז. דלית להו מתוך שהותרה, וסברא הוא כיון שיכול לבא לידי שמחת יו"ט אי מקלעי ליה אורחים. תוס' הרא"ש. ח. וליטפי מלקיות טפי. תוס' שאנץ. ט. [ו]היכי מצי מקטר כוליה. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) ביצה יב. [ע"ש] מכו' כא: [ע"ש], ב) ס"א א"ל שה, ג) [ויקרא כה], ד) [שייך לע"א], ה) [ויקרא כא], ו) [במדבר ו], ז) [חולין פט:], ח) בס"א: צורכי, ט) [שמות טז], י) [שם כ], כ) [וע"ע תוס' סוכה לו: ד"ה מקורזלות], ל) [שבת עג:], מ) [עיין מ"ש תוס' חולין קמא. ד"ה לא צריכה וכו' בשם ריב"א], נ) [זבחים לו:],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שה ולא הבכור פי' וכו' ור"י פי' דהאי קרא משתעי בפסח דכתיב ביה שה תמים א"כ אתא קרא שיביאו פסח מדבר שיכול להיות אחת פי' נקבה דהיינו חולין ולא בכור ושה אחת כתיב וקאמר וכו':

גליון הש"ס

גמ' אחרישה לא ליחייב. עי' טורי אבן חגיג' באבני מלואים דף יח ד"ה וכלל: שם ועייל עצי מוקצה. עי' מג"א סי' שכ"ה סק"ט:

מוסף רש"י

ושביעית. נמי משום זורע בשביעית (מכות כא:). **ביום טוב.** דקעביד חרישה ביו"ט (שם). **כהן ונזיר אבית הטומאה.** כהן והוא נזיר והולך במקום טומאה אחר מהרשתו, דאיכא חד לאו משום כהן לנפש לא יטמא בעמיו, וחד משום נזיר על כל נפשות מת לא יבוא (שם). **לוקה משום מבשל גיד ביו"ט.** שהבשול אב מלאכה הוא, ובשול גיד דבר האסור ואינו ראוי לאכילה ועומד באיסור לא תעשה כל מלאכה, דלא הותר אלא לצורך (ביצה יב.). **משום מבשל בשר בחלב.** לאו משום יו"ט, דמלקות דבשול יו"ט הא תנא ליה, אלא אפילו הוא חול לוקה משום מבשל בשר בחלב, דכתיב לא תבשל גדי בחלב שלש פעמים, אחד לאסור אכילה ואחד לאסור הנאה ואחד לאסור בשול (שם). **משום הבערה.** שהיא מלאכה לעצמה, וקא סבר יש חלוק מלאכות ליום טוב ללקות שתים על שתי מלאכות משום יו"ט (שם יב:) דאי הוה איהו מבעיר וחברו מבשל הוו תרוייהו חייבין, דמבעיר ומבשל אבות מלאכות (מכות כב.).

מוסף תוספות

א. אלמא לית ליה כלאי זרעים מדבעי בדגן ודגן דבר אחר עמו כגון חרצן. תוס' שאנץ. ב. [ו]משום תירוש ודגן נקט ע"י דבר אחר, דלא מיחייב משום כלאי הכרם אלא בג' מינין אבל משום כלאי זרעים חייב בתרי. תוס' בכורות נד. ג. [ד]מה שייך להזכיר [כאן] אבנים חדודות. תוס' סוכה לו: ד. ולמאן דאית ליה הואיל, אף כשאין לו עכשיו דם צפור

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

[1]מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור מכאן [א]לערלה שבטילה במאתים ממשקה ישראל [א)]מן המותר לישראל מכאן אמרו [ב]אין מביאין נסכין מן הטבל יכול לא יביא מן המוקצה אמרת מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו אף כל שאיסור גופו גרם לו [ג]יצא מוקצה שאין איסור גופו גרם לו אלא איסור דבר אחר גרם לו ואי אמרת איסור מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו מה לי איסור דבר אחר ועוד הא את הוא דאמרת [ב)][ד]חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה ואזהרה מהכא [2]ולא ידבק בידך מאומה מן החרם אמר ליה רב אחא בריה דרבא לאביי ונלקי נמי משום [3]ולא תביא תועבה אל ביתך אלא אפיק הבערה ועייל עצי הקדש ואזהרה מהכא [4]ואשיריהם תשרפון באש [5]לא תעשון כן לה' אלהיכם אמר רמי בר חמא הא דרב חסדא ורבה מחלוקת דר"א ורבי יהושע היא דר"א סבר אמרינן הואיל ורבי יהושע סבר לא אמרינן הואיל אמר רב פפא ודילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם דאמרינן הואיל אלא דבעידנא דקא עיילי לתנורא כל חדא וחדא חזיא ליה לדידיה אבל הכא דלאורחין הוא דחזי לדידיה לא חזי אימא הכי נמי דלא אמרינן הואיל אמר רב שישא בריה דרב אידי ודילמא לא היא עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם דלא אמרינן הואיל אלא דאיכא חדא דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחין אבל הכא דחזי מיהת לאורחין אימא הכי נמי אמרינן הואיל אמרוה [רבנן] קמיה דרבי ירמיה ור' זירא ר' ירמיה קיבלה ר' זירא לא קיבלה א"ל רבי ירמיה לרבי זירא מילתא דקשיא לן ואתיא כמה שני במאי פליגי ר"א ור' יהושע השתא אמרוה משמיה דגברא רבה ולא ניקבלה אמר ליה היכי אקבלה דתנינא אמר ליה רבי יהושע לדבריך הרי הוא עובר משום [ג)][6]לא תעשה כל מלאכה ושתיק ליה ואי איתא לימא ליה טעמא דידי משום הואיל א"ל וליטעמיך הא דתנינא בברייתא אמר לו ר"א לדבריך הרי הוא עובר משום בל יראה ובל ימצא ושתיק ליה ה"נ דלא אהדר ליה הא קא מהדר ליה במתני' דתנן לא זהו חמץ שמוזהרין עליו משום בל יראה ובל ימצא אלא שתיק ליה בברייתא ומהדר ליה במתני' ה"נ אימור שתיק ליה במתני' ואהדר ליה במכילתא אחריתי תניא רבי אומר הלכה כר"א ור' יצחק אמר הלכה כבן בתירא וכמה שיעור עיסה רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר בחיטין קבין ובשעורין שלשת קבין ר' נתן אומר משום ר"א חילוף הדברים והתניא רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר בחטין שלשת קבין ובשעורין ארבעה קבין לא קשיא הא בחסיכתא הא במעלייתא אמר רב פפא שמע מינה גריעין חיטי חסיכתא מחיטי מעלייתא טפי מדגריען שערי חסיכתא משערי מעלייתא דאילו התם תילתא והכא ריבעא אמר רב קבא מלוגנאה לפיסחא וכן לחלה [ד)](והתניא) חמשת

רבי אומר הלכה כר' אליעזר. ה"ר יוסף פסק כרבי משום דקיימא לן[ה)] כוותיה מחבירו וכן מנהג ור"י דוחה דשמא לא קאמר הכא כרבי מחבירו דהא איפליגו רבה ורב חסדא בהכי והא דהלכה כרבי מחבירו היינו היכא דליכא פלוגתא דאמוראי: חמשת

מן המאתים. על כרחיך אנסכים קאי וקאמר הביאו הנסכים עליו מן המאתים שישתיירו מאתים בבור היין: **מכאן לערלה שבטלה במאתים.** דאי לאו בשאיסור מעורב בו קאי אמאי מצריך מאתים ובעלמא בסיפרי[ו)] נפקא לן שפיר דערלה וכלאי הכרם בטילין במאתים והאי מכאן לאו דוקא אלא אף כאן אתה יכול לסמוך קצת: **איסור דבר אחר.** שבת: **הא את הוא דאמרת.** באלו הן הלוקין (מכות דף כא:): **חילוק מלאכות לשבת.** שאם עשה שתים בהעלם אחד או [אחת] בשתי העלמות חייב שתים: **ואין חילוק מלאכות ליום טוב.** שאם עשה שתי מלאכות במזיד אינו לוקה שתים והכא ביום טוב קיימינן ומחייבת ליה משום י"ט תרתי משום מוקצה ומשום מבשל גיד ביום טוב: **אמר רמי בר חמא הא דרבה ורב חסדא.** דאיפליגו[ז)] גבי יום טוב אי שרינן ליה משום הואיל או לא: **מחלוקת רבי אליעזר ור' יהושע היא דרבי אליעזר סבר אמרינן הואיל.** אע"ג דסופו להפריש אחת מהן לחלה ונמצא שטרח בדבר שאינו ראוי לאכילה אפי' הכי אמרינן הואיל ואי בעי לא מפריש חדא לחלה אלא בלע מכל חדא וחדא ואיכא למימר בכל חדא חזיא ליה ומותר לאפותה: **ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל.** כדי להתיר מלאכות יום טוב. ואהואיל ואי בעי מיתשיל עלה דלעיל [מו:] לא קאי רמי בר חמא אלא אהואיל דאיסור מלאכת יום טוב: **אלא דבעידנא דעיילי לה.** איכא למימר בכל חדא וחדא חזיא ליה בלאו הואיל דבכל חדא איכא למימר זו לא תהא לחלה: **אבל הכא דלאורחין הוא דחזיא.** והרי עדיין לא זימן לית ליה הואיל למישרייה לרבי אליעזר: **דלא חזיא לא לדידיה ולא לאורחים.** [א)] והרי סופו ליטול אחת לחלה שאין דרך לבלוע מכל אחת: **אבל הכא.** דכולהו חזו לאורחין ואורחין שכיחי אמרינן הואיל למישרייה. ואי קשיא הא דאמר ר' יהושע לא זהו חמץ שמוזהרין כו' אלמא לית ליה הואיל ואי בעי מיתשיל עלה אפילו לחומרא וכל שכן הואיל דהכא לקולא לא דמי דהשתא מיהא לאו דידיה הוא וכך שמעתי ומגמגם לבי עלה ונראה בעיני דאין הואיל בזה בדבר שאינו שלו דנימא הואיל ואי בעי מייתי ליה ברשותיה דאם כן הקדש דקיימא לן[ח)] אבל אתה רואה של גבוה ולא פליג ר"א הא אי בעי פריק ליה והוי דידיה ואף סוגיא דשמעתא לא מייתבא שפיר. וכמדומה דפירוש הכתוב ברישא דשמעתא הואיל ואי בעי מיתשיל עליה לא גר' אלא הכי גר' ר' אליעזר סבר אמרי' הואיל ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל והכי פירושא ר' אליעזר סבר שרי לאפותה ואע"ג דסוף סוף איכא חדא דלא חזיא ליה אין כאן איסור מלאכה הואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה דמצי למשקל מכל חדא פורתא ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל דהא סופו ליטול אחת מהן לחלה הלכך כיון דטובת הנאה אינה ממון ולא עבר עלה מנחתה עד הערב וישרפנה: **אמרוה.** להא דרמי בר חמא: **מילתא דקשיא לן כו'.** דבטובת הנאה ממון ליכא לאוקמי פלוגתייהו לחוד דנהי נמי דטובת הנאה ממון לר' אליעזר אפילו הכי השתא נמי עובר משום לא תעשה כל מלאכה ומוטב לעבור על בל יראה מאליו ואינו עושה מעשה בידים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה ועושה מעשה בידים: **טעמא דידי משום הואיל.** ואין כאן חילול: **אהדר ליה במכילתא אחריתא.** ואיכא למימר דבתרוייהו פליגי ר' אליעזר סבר טובת הנאה ממון הלכך אי מתמלה גביה עבר עלה ולאפותה קודש לכן אין כאן איסור דאמרי' הואיל ואיכא למימר בכל חדא חזיא ליה ור' יהושע סבר אינה ממון הלכך לא זהו חמץ שמוזהרין עליו וכי אפי לה עבר עלה דלא אמרינן הואיל והא דתריצנא לעיל [מו:] דכולי עלמא טובת הנאה אינה ממון אכתי לא שמיע לן הא דאהדר ליה ר' אליעזר לר' יהושע הרי הוא עובר בבל יראה: **הלכה כבן בתירא.** תטיל לצונן: **שיעור עיסה.** ללוש בפסח ולא יותר שיכול לשומרה מידי חימוץ: **חילוף הדברים.** שהשעורין קרובין להחמיץ יותר מן החיטים: **הא בחסיכתא הא במעלייתא.** קמייתא במעלייתא בתרייתא בחסיכתא ששלש שלהן אינן אלא קביים טובות: **שמע מינה.** לענין מקח וממכר: **גריען חיטי חסיכתא ממעלייתא טפי ממאי דגריען שערי חסיכתא ממעלייתא דאילו.** בחיטי קתני בטובות קביים ובגרועות שלשת קבים אלמא גרעי תילתא ואילו בשעורין הטובות שלשת קבין והרעות ארבעה ליכא גריעותא אלא ריבעא: **קבא מלוגנאה.** קב של אותו מקום: **לפיסחא.** שלא ללוש יותר כדי שיוכל לשומרו מן החימוץ: **וכן לחלה.** בהך שיעור עיסה נמי כל ימות השנה להתחייב בחלה: חמשת

לז א מיי' פט"ו מהלכות מאכלות אסורות הלכה יד:
לח ב מיי' פ"ה מהל' איסורי מזבח הל"ט:
לט ג שם הלכה י:
מ ד מיי' פ"א מהל' יו"ט הלכה ג:

תורה אור השלם

1. וְשֶׂה אַחַת מִן הַצֹּאן מִן הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל מה טו
2. וְלֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם לְמַעַן יָשׁוּב יְיָ מֵחֲרוֹן אַפּוֹ וְנָתַן לְךָ רַחֲמִים וְרִחַמְךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַאֲבֹתֶיךָ: דברים יג יח
3. וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ וְהָיִיתָ חֵרֶם כָּמֹהוּ שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא: דברים ז כו
4. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: דברים יב ג
5. לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַייָ אֱלֹהֵיכֶם: דברים יב ד
6. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַייָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ וּבְהֶמְתֶּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: שמות כ ט

רבינו חננאל (המשך)

עובר הואיל וכל חדא וחדא חזיא ליה, אמאי שתיק, ואלא מדאישתיק לית ליה הואיל. א"ל ר' ירמיה אי הכי הא דתנינא בברייתא, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא עובר משום לא יראה ולא ימצא, ואשתיק ר' יהושע בברייתא, הכי נמי דהדר ביה. והא אהדר ליה במתני', לא זהו חמץ שמוזהרין עליו בבל יראה ובל ימצא, אלא שתיק בברייתא ואהדר ליה במתני', ר' אליעזר נמי אימור אהדר ליה במכילתא אחריתא. ואע"ג דמסתבר טעמא דר' יהושע [א)] ואמר אני אכריע כשאני אופה נמצאתי עובר על הוא לבדו יעשה לכם ועושה מעשה בידי, וכשאני מניחה ואיני אופה אותה נמצאתי עובר ואיני עושה מעשה בידי. תניא אמר ר' הלכה כר' אליעזר דאמר לא תקרא לה שם עד שתאפה. ואע"ג דאין למדין הלכה ממשנה דהיא תלמוד. סמכינן אהא דאמר רב יהודה אמר שמואל הילכתא כר' אליעזר שהרודה ונותן לסל הסל מצרפן, דכלהו חדא טעמא הוא. ור' יצחק אמר הילכתא כבן בתירא דאמר תטיל לצונן. ואע"ג דפליגי

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה דלא חזיא וכו' דהדרי סופו:

א) [מנחות ה. חולין ה: תמורה כט.], ב) [מכות כא:], ג) [עי' קדה בשבת כתיב ואולי צ"ל כל מלאכה לא יעשה בהם דכתיב גבי חג הפסח שמות יב טז], ד) [צ"ל והתנן], ה) [קדה יח כט], ו) [לעיל מו:], ז) [לעיל ה:], ח) [לעיל כו.]

מוסף רש"י

ממשקה ישראל. מקרא הוא בספר יחזקאל שה אחד מן הצאן מן המאתים ממשקה ישראל, ולענין קרבנות ונסכים כתיב (חולין צ:). מן המותר לישראל. מן קרבן (תמורה כט.) מן המותר לישראל הכל יביאו נסכים (מנחות ה.) כל קרבנותיהם יהיו משקה הכשר לישראל, כל עיקר הפסוק קריה על שם המשקה, כלומר האכילה עם השתיה תהא מן המותר לישראל (יחזקאל מה טו). ואין חילוק מלאכות ליו"ט. אם עשה שתים ושלש מלאכות בהעלם אחד, או עשה מלאכה שיש בה שתי לאוין, אינו חייב אלא אחת, למ"ד הבערה ללאו יצאת, כדילה ליה אין חילוק מלאכות ביו"ט, דביו"ט לא יצאת הבערה, ומ"ד נמי הבערה ללאו יצאת ונפקא ליה חילוק מלאכות מעושה אחת מהנה, הני מילי באיסורי דלית בהן חיוב חטאת כגון מלאכות דשבת דזדונן כרת ושגגתן חטאת, דכתיבה פרשה דעושה מאחת מהנה קמייהי בחטאת, אבל יו"ט דחיוב מלקות הוא ואין זדונן כרת אין בו חילוק מלאכות (מכות כא:).

רבינו חננאל

מן המאתים ממותר שתי מאות שנשתיירו בבור, כלומר אפילו ערלה שהיא חמורה מן הכל. אם עלתה ונשתיירו מאתים מותרין הן, מכאן לערלה שבטלה במאתים. ממשקה ישראל מן היין המותר לישראל, מכאן אמרו אין מביאין נסכים מן הטבל, יכול לא יביא מן המוקצה, אמרת לאו, אלא יביא מן המוקצה, ומה ראית להתירו, גמרינן מטבל מה טבל מיוחד שאיסור גופו גרם לו שלא להקריב כי לא ניתקן אף כל שאיסור גופו גרם לו. יצא מוקצה שגופו תמים וכשר הוא ואיסורו הבנה בא להרחיקו, ואי ס"ד מוקצה אסור מן התורה איך מתירו, ואפיקרא, ומשני אפיק הבערה ועייל עצי אשירה.

ואזהרתיה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם כו', ונדחת גם זו וכו'. ואוקימנא אלא עייל עצי הקדש כו'. אמר רמי בר חמא מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע דמתני' בהואיל, ופליגי בדרבה ורב חסדא, ר' אליעזר סבר הואיל ואי בעי האי מפריש ואי בעי האי מפריש. כל חדא וחדא חזיא ליה ושרי ליה למיפייה. לפיכך לא תקרא לה שם עד שתאפה. ור' יהושע סבר לא אמרינן הואיל, וכיון דאיכא חדא דלא חזיא ליה אסור. ודחי רב פפא דלמא לא היא, עד כאן לא קא שרי ר' אליעזר למפייה אלא הואיל ובעידנא דקא אפי לה כל חדא וחדא חזיא ליה, אבל האופה מיום טוב לחול דבעידנא דקא אפי לא חזי ליה לבר ביום, דהא לית ליה אחרים אימא לך אסר ר' אליעזר. ודחי רב שישא נמי הא דרמי, דלמא עד כאן לא אסר ר' יהושע באפיית הפת שלא הופרשה חלה ממנה אלא משום דאית ביה פת אחת שאינה ראויה לא לו ולא לאחרים. מפני שהיא חלה לכהן. אבל הכא לענין האופה מיום טוב לחול דאי מקלעי ליה אורחים חזי להאכיל להו שרי ר' יהושע. אמרוה הא דרמי קמי' ר' זירא ולא קבלה, אמר ליה ר' ירמיה אמאי לא קבלת, אמר ליה ואמאי נקבלה, דתניא בברייתא אמר לו ר' יהושע הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה, כי אופה על כרחו שאינו ראוי לו ושתק, ואי ס"ד בהואיל פליגי נימא ליה אינו

ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה ור' נתן בשיעור אפיית עיסה, והאי אמר בחטין קביין, דעבדי קביין חטין פת טפי [נ"א: טפי פת] מדעבדי תלתא קבי שערי, וטירחא דהני טפי מהני. ור' נתן אמר בחטין שלשת קבין דשרירן, כלומר חזקין הן ויש בהן שמנונית ועיסתן לא מחמעה הייא, פירוש מהרה, לפיכך אפילו שלשת קבין מותר, אבל שעורים שאינן חזקים אלא כחושין ורזין כד שיען מתחמצת עיסתן מהרה, לפיכך אין אופין שעורים אלא קביין קביין. ומקשינן ואמרינן ר' ישמעאל אומר קביין חטין, והא תניא שלשת קבין חטין, והוא דאמר שלשת קבין שעורין, והא תניא ארבעת קבין שעורין. ושנינן הא דאמר קביין חטין חיטי מעלייתא, והא דאמר שלשת קבין חטין בחיטי חסיכתא, רעים דקים [נ"א: ריקים] כדמתרגמינן חסיכתא יבישתא. וכן בשעורים, השעורים היפות שלשה קבין, והרעות ארבעת קבין, שנמצאו עושות פת קבים חטים יפות כמו שלשת קבין רעות, וכן בשעורים. נמצא בין חיטים יפות לחטים רעות שליש פחיתות, ובשעורים רביע, מכלל שהחטים הרעות כו', ודברים פשוטין הן. אמר רב קבא מלוגנאה לפסחא וכן לחלה, וזה וזה שיעורן אחד הוא, כי קבא מלוגנאה הוא חמשת רבעים ועוד. והן שיעור הקמח להוציא מהן חלה.

א) נראה דיש טעות סופר בדבריו וכצ"ל טעמא דר"י ואי אכריע דבשאני אופה נמצאתי עובר על כל מלאכה לא יעשה בהם ועושה כו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות